

AZ ERDÉLYI FIATALOK FALU-FÜZETEI

2. SZÁM

HOGYAN TANULMÁNYOZZAM A FALU ÉLETÉT?

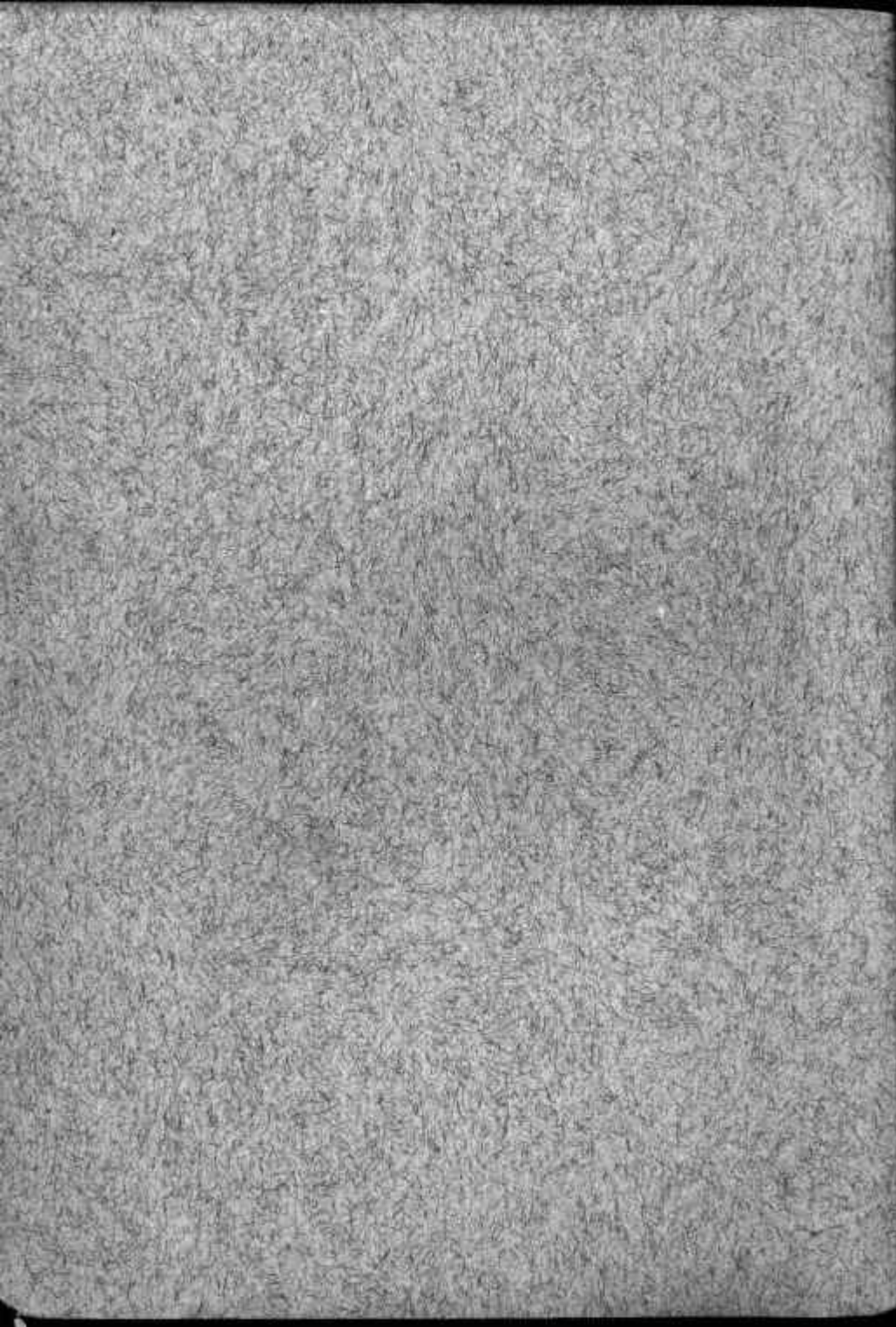
SZOCIOGRAFIAI KÉRDŐ-IV A FALU-MUNKÁSOKNAK

ÖSSZEÁLLITOTTA:
DEMETER BELA

Ára 10 Lel

CLUJ-KOLOZSVAR
ERDÉLYI FIATALOK KIADÁSA

1931

AZ ERDÉLYI FIATALOK FALU-FÜZETEI

2. SZÁM

HOGYAN TANULMÁNYOZZAM A FALU ÉLETÉT?

SZOCIOGRAFIAI KÉRDŐ-IV A FALU-MUNKÁSOKNAK

**ÖSSZEÁLLITOTTA:
DEMETER BÉLA**

Ára 10 Lei

**CLUJ-KOLOZSVAR
ERDÉLYI FIATALOK KIADÁSA**

1931

AZ IFJUSÁGHOZ

Pár évtizeddel ezelőtt a szociológia túlnyomólag az ipari munkások helyzetével foglalkozott. Főleg ennek a foglalkozási ágak a szociális helyzetét tanulmányozta. Pedig akkor is ott voltak a milliós paraszttömegek, akik a különböző fajoknak a tulajdonképpeni gerincét képezik. A falusi nép helyzetével azonban szinte senki sem törődött, életpulzusukat senki sem kísérte figyelemmel, annak ellenére, hogy szociális helyzetük sokkal alacsonyabb életnívón mozgott, mint az ipari munkásságé. A falusi lakosságot alaposan megtizedelték a járványok. Sőt tudatlanságuk és szegénységük miatt még orvosi segítséget sem vettek igénybe, kulturában nem részesültek. A nagy nyomor következtében gyermekeiket nem küldhették rendszeren iskolába, s ennek a körülménynek tudható be, hogy alig néhány évvel ezelőtt a falusi paraszttömegek hetven százaléka még csak írni és olvasni sem tudott. A szellemi tudatlanság pedig súlyos következményekkel járt. A szociológiának elsősorban a paraszttömegeknél kellett volna kezdenie. Amit elődeink tévesen értelmeztek és elfelejtettek, azt akarja a mi generációnk pótolni.

Ifjuságunk nagyon figyelemreméltó eseményeknek köszönheti, hogy felismerte a paraszttömegek iránti kötelezettségeit. A világháború az ifjuságot szinte idő előtt már az élet küzdőterére dobta. Tizennyolc éves gimnazista szórakozás helyett a harctér szuronyerdőjében töltötte idejét, addig, míg az ágyugolyó ki nem oltotta ifjú életét. Az ifjuság lelkében tragédia ment végbe. Megismerte az élet minden oldalát és azokat az égbekiáltó hi-

bákat, amelyek úgy a tömegek, valamint az egyének siralmas szociális helyzetét és időelőtti halálát előidéztek.

A magyarság különösképpen kivette részét a történelem legutóbbi leckéjéből. E generáció szemei előtt írták alá a trianoni békeszerződést és mi vagyunk azok, akik fajunk pusztulásának indítóokait legelőször felismerjük. Nem akarjuk minden hibáért és bűnért a múltat kárhoytatni, de azért elemi kötelességünk, hogy a múlt eseményeiből levonjuk a tanulságokat. A múltban is az volt a jelszó, hogy mindent a népért s e program ellenére a magyar paraszt mégis olyan nélkülözésteli sorsban élt, mintha fájának mostohagyermeké lenne. Népmentő akcióik a legtöbb esetben a sikertelenség jegyében zajlottak le, mivel nem ismerték a népet. Valahogy különösen hangzik ez a megállapítás, de elvitathatatlan tény, hogy nem elegendő mindössze annyit tudni a falusi népről, hogy a magyar ember vendégszerető, földműveléssel foglalkozik és hogy turáni koponyájukat báránybórsüveg fedi.

Erdélyben sajátos helyzetű találjuk magunkat szembe. A falusi parasztság nyomorát még fokozta kisebbségi helyzetünk is. Pedig itt szinte kétszeresített feladat hárul a magyar parasztra. Kizárólag a falu által bukik el, vagy él továbbra is az erdélyi magyarság. Közöttük meg van a szolidaritás, kulturájukhoz való ragaszkodás és a végtelenségig való szívós kitartás. A falusi ember akármilyen nagy nyomor közepette felneveli hét-nyolc gyermekét és nem fél a gyermekektől. Ők a fajfenntartás termőföldjének szerepét töltik be. Ezért akarjuk mi a szociológia útján elsősorban a falusi nép helyzetét tanulmányozni. Megismerjük a nép életmódját minden vonatkozásban s ezzel kapcsolatban adatokat gyűjtünk össze, amelyekből levonjuk a tanulságokat, hogy ilyen úton a falunak a jövőben olyan felkészültségű vezetői legyenek, akik ismerve a nép szociális helyzetét, segíteni is tudnak rajtuk.

Ahhoz azonban, hogy a paraszttömegek kulturális, anyagi és egészségügyi problémáit megoldjuk komoly és rendszeres munka szükséges. Tevékenységünk első része

a nép tanulmányozásában merül ki s ezt a célt szolgálja a jelen írás is.

Menjünk ki a faluba és ott a szociográfiai kérdőív utmutatása mellett lássunk munkához, megismerve a nép életmódját és egzisztenciális betegségeit. Pár év múlva ki kerülve az iskola padjai közül, ha bármilyen vonatkozásban kezünkbe vesszük a falu életének irányítását, csakis akkor tudunk építőmunkát végezni, hogyha munkatérünket ismerjük.

Minden egyes felkeresett faluról két tanulmányt készítsünk. Az egyikben röviden válaszoljunk minden egyes kérdésre. Ezt az írást az iskolai év megkezdése alkalmával nyujtsuk be a szeminárium vezetőségének, mert sor kerül ott az adatok tudományos feldolgozására. A másik tanulmány pedig ugyancsak a feltett kérdések alapján részletesen foglalkozzék az illető falu egy-egy kérdésével, főleg szociális helyzetével és problémáival. Különös gondot kell fordítanunk a gazdasági kérdésekre. Ki kell kutatnunk nincsen-e az illető faluban kiaknázatlan kereseti forrás.

Falvaink nyomorusága olyan előrehaladott stádiumba jutott, hogy az ifjuságnak feltétlenül tennie kell valamit. Ezt a célt szolgálja az Erdélyi Fiatалok 1931. május—június havi dupla faluszáma és falufüzetsorozata. Ezekben a tanulmányokban válaszolunk azokra a kérdésekre, hogy mik a közvetlen teendők a gazdasági, kulturális — népművészeti-, néprajzi-, népköltési- és egészségügyit éren. Az ifjuság előadásokat tarthat ezekről a kérdésekről, természetesen ragaszkodnunk kell a faluszámunkban és füzetekben lefektetett irányelvekhez. Ezt az előírást azért kell minden körülmények között respektálnunk, hogy a falumunka egységes legyen.

*

Fiatал korunk ellenére keményfába vágtuk fejszénket. Göröngyös járhatatlan utra léptünk és annak ellenére, hogy lábainkat véresre fogják sebezni a kövek, előre kell haladnunk. Kicsinyeskedő és rosszakaratu támadásokra nem szabad felfigyelnünk, mert csak a szívós kitarás hozhatja meg a fáradtságos munka gyümölcsét. Tevé-

kenységünk hasonló a kertész munkájához, aki, ha kell drótkefével üzi el a gyümölcsfák életét veszélyeztető fergeket. A kertész és a mi munkánk közti különbség ott van, hogy nekünk nem gyöngye oltványokat, hanem egy hatalmas, ezerévnél régibb tölgyfát: a magyar fajt kell gondoznunk, amelyen ezer és ezer vérző seb kiált segítség után.

*

Jelen tanulmányunk összeállítását az Erdélyi Fiatalok első évfolyam hatodik számában megjelent kérdőíve, a Sarló Csáder Mihály, Dávid Johanna, Freiberg Jenő és Német Miksa orvosok által szerkesztett népegészségügyi kérdőíve, Petru Suciú: Satul c. tanulmányában olvasható kérdőív és dr. Sulyok István szociográfiai kérdőíve alapján végeztük. Ezen a helyen kell köszönetet mondanunk Gyallay Domokos, Kós Károly, Szász Ferenc dr., Demeter János és Debreczeni László uraknak, nemkülönben a faluszeminárium vezetőségének. Baczó Gábor, Gyallay Papp Zsigmond, Haász Ferenc, Miklós András, ifj. Szabó Géza, Szigeti Béla és különösképpen Venczel József titkárnak, akik értékes közreműködésükkel lehetővé tették a szociográfiai kérdőív összeállítását.

*

Minden olyan komoly tudományos értékű tanulmányt, amely falukérdésekkel foglalkozik, az Erdélyi Fiatalok falufüzet sorozatában kiadunk, hogy ilyen uton is propagandát fejtsünk ki a nép érdekében. Falufüzetünk minimális áron kerülnek forgalomba. Ezzel az akciónkkal kapcsolatban kérjük mindazok anyagi és erkölcsi támogatását, akik velünk egy célért, a magyar nép megtartásáért küzdenek.

Kolozsvár, 1931 május hava.

DEMETER BÉLA,
a faluszeminárium elnöke.

I.

TÖRTÉNELMI, FÖLDRAJZI ÉS GAZDASÁGI FÖLDRAJZI KÉRDÉSEK

Pontos adatokat a községi előljáráshoz a kataszteri főkönyvből lehet szerezni. Minden községnek meg van a maga térképe, amelyet vagy a községhez, vagy pedig az illető járásbírósi telekkönyvi hivatalnál tartanak. Erdély számos vármegyéjének megirták a monografiáját. Ezekben a munkákban minden egyes község története is részletesen le van írva. Természetesen ez a körülmény nem zárja ki azt, hogy az ifjúság ne közvetlenül a falu lakosságától szerezze az idevonatkozó adatait. Mindenesetre helyes lenne mindkét oldalról megvilágítani a falu eredetéről beszélő történelmi kérdéseket.

1. A falu jelenlegi és ezelőtti elnevezései és azoknak eredete?
2. Melyik megyében, (járásban) és a legközelebbi várostól hány kilométernyi távolságra fekszik?
3. A falu története szájhagyomány, mondák, kutfők után? (Van-e a határban várrom, kastély vagy templom, vártemplom és ennek szerepe a falu történetében?)
4. A történelmi adatokból kiindulva, a falu ősi településhelye hová tehető?
5. Ez az ősi településhely magva-e ma a falunak?
6. Ha nem, a falu lakosságát mi kényszerítette a múltban ezen hely elhagyására, vagy ha ezt a mai falu

magába foglalja, a központ áthelyezésére? (földrajzi viszonyok, a történelem viszontagsága (tatárbetörés), más falvakkal való érintkezés megkönnyítése igen kiesett a „forgalom“-ból) stb.

7. Mi szabta meg a mai ugynevezett falu közepének (piacnak) a keletkezését?

8. A falu felosztása (tizések, alszeg, felszeg, stb.)

9. A falu milyen tipushoz tartozik (szétszórt, szeres, vagy utcás telep) s a tipust kialakító ok?

10. Melyek a jellemző határnevek? azoknak eredete? (következtetés az ősi telepések nemzetségére, különben minden határnév feljegyzendő kiejtés szerint s az esetleg hozzá, vagy nevéhez fűződő mondák is.)

11. Milyen a község földrajzi fekvése és domborzati viszonyai?

12. Mi határozza meg a falu fekvését, terjedésének lehetőségeit és irányítását (régie és új térképek alapján, figyelembe véve az emberek praktikus gondolkodását)?

13. A falu határa milyen jellemző geológiai jelleget mutat?

14. A határban milyen ásványok fordulnak elő?

15. Klimatikus viszonyok.

16. Erdőkben való bőség, folyóvíz stb.

17. Mik az emberek eszközölte változások (kulturgeográfia, töltések, lecsapolások stb.)

18. A község határa hány kataszt. hold terjedelmű?

19. Mennyi a szántó, legelő, erdő, rét, kert, gyümölcsös és terméketlen földterület?

II.

A FALU LAKOSSÁGA

Ami a falu lakóainak létszámát illeti, adatokat az 1930. év végén megtartott népszámlálás nyújthat. Némkülönben az egyházközségek vezetői is bizonyosan támogatják az ifjuságot az adatgyűjtési munkála-

taiban. Ezenkívül a helybeli hatóságok különböző nyilvántartásai is érdekes adatokat tartalmaznak. Innen szerezhetik meg például a kivándorlásra vonatkozó statisztikai számokat, továbbá, hogy hányan élnek városban stb.

1. A falusi lakosok létszáma?
2. A lakosság fizikai milyensége?
3. Rassz-antropológiai jellegzetességek?
4. Különböző faji típusok?
5. A lakosok közül hány férfi és nő?
6. Nemzetiségi megoszlás (magyar, román, német, zsidó stb.)
7. A lakosság megoszlása felekezetek szerint? (görögkeleti, görögkatolikus, római katolikus, református, unitárius, lutheránus, zsidó és mások).
8. Milyen befolyással van a nemzetiségi és vallási megoszlás a lakosság elhelyezkedésére?
9. A község lakosai közül huzamosabb idejű hányan élnek távol?
10. Hányan városban, ipartelepen, külföldön és a Regátban?
11. Kivándorlási statisztika 1930-tól visszamenőleg 1919-ig. Az arányszámot feltüntetni.
12. A kivándorlás indítóokainak részletes leírása.
13. A kivándorlók visszatérnek e?
14. Népmozgalmi adatok (családok ki- és beköltözése, más községbe házasodás aránya, ezek okai s hatásai)?

III.

BIRTOKMEGOSZLÁS

A birtokmegoszlásra vonatkozó adatokat szintén a kataszterből lehet megtudni. Tekintettel arra, hogy az agrárreform végrehajtási munkálatai még nem nyertek befejezést, a hatóságok csak az 1910. körüli birtokmegoszlási számok tulajdonosai. Éppen ezért a jelenlegi hely-

zetet közvetlenül a lakosságtól szerzett információk alapján lehet megismerni. Mindenesetre tüntessük fel úgy az 1910, valamint a jelenlegi helyzetet.

0—0,5, 0,5—1, 5—10, 10—15, 15—20, 20—25, 25—50, 50—100 és 100-on felül kat. holdnyi birtoka van tulajdonosnak 1910-ben, 1930-ban?

1. Van-e nagybirtok a falu határában?
2. Volt-e földosztás, illetve parcellázás?
3. S ha igen, teljes-e, avagy részleges?
4. Nemzetiségi kolonizáció, illetve telepítés?
5. Parcellázás útján életképes gazdasági egységeket teremtettek-e, vagy improduktív törpebirtokokat?
6. Milyen financiaiális támogatással segítették a földigénylőket a parcellák megváltásában?
7. Nyújt-e megélhetést a kielégítetteknek a föld?
8. Bekebelezték-e már a nevükre az új birtokokat?
9. Gazdasági javulást eredményezett-e a földosztás, vagy romlást?
10. Nemzetpolitikai szempontok nem befolyásolták-e a szociális szempontokat?
11. Csak a földnélküliek és törpebirtokosok jutottak földhöz? Vagy kiscgazdák is, akik politikai pártokba beállottak?
12. Milyen arányban részesültek felosztott földben a telepesek és az összlakosok? (Figyelembe véve a 10. kérdést).
13. A fenti körülmény milyen hatást gyakorolt a nemzeti együttélésre?

IV.

MEZŐGAZDASÁG

A mezőgazdaság kérdését alapos tanulmány tárgyává kell tenni, de nemcsak a jelen kérdőívben felvetett problémákat kell megfigyelni, hanem minden olyan kérdést, amely bármilyen összefüggésben van az alább felsorolt problémákkal. Nagy figyelmet kell fordítani a gaz-

dasági lehetőségek vizsgálatára. Lehetőleg mindenki készítse el a kihasználatlan természeti erőknél, u. m. bányáknak, vizierőknek, bor és ásványvizeknek, növényeknek, *málnatermelésnek* stb. a helyzetképét. Abban az esetben, hogyha a falu természeti kincseit ezideig még nem értékesítették, úgy ki kell kutatnunk, hogy ez a tény milyen körülménynek tulajdonítható. Állítsunk össze egy táblázatot a mezőgazdasági termékek áreséséről, tíz évre visszamenőleg. Mennyi az évi gabonafelesleg s ezt hol értékesítik? Adatokat közvetlenül a termelőktől lehet szerezni.

1. Milyen földrajzi tényezők befolyásolják a falu gazdálkodásának kialakulását? (klíma, a föld milyensége stb.)

2. Főbb mezőgazdasági termékek. (Buza, tengeri, rozs, árpa, zab, repce, lóhere, takarmány és gyógynövények.)

3. Milyen gyümölcsök teremnek a község határában és milyen mennyiségben? (Alma, szilva, körte, barack, cseresznye, dió, szőlő, málna, birsalma s földieper). Mindezeket hogyan termeli: — gondolja a fát, kezeli gondosan a termést, lehet-e ebben fellendítésre irányuló utmutatásokat adni?

4. Milyen zöldséges kertek találhatók?

5. Van-e kiterjedtebb kertészet? (Ki foglalkozik kertészettel? Bolgárok?)

6. Milyen trágyát használnak?

7. Művelési módok?

8. Milyen mezőgazdasági gépeket használnak? (Eke, szántógép, cséplőgép és más mezőgazdasági gépek. Kié a tulajdonjog?)

9. Milyen mezőgazdasági terméket értékesítenek a piacon?

10. Ezelőtt tíz évvel milyen keresetnek örvendtek a szóbanforgó termékek és hol értékesítették azokat?

11. Van-e olyan mezőgazdasági produktum, amelyet ma nem lehet értékesíteni és ha igen, milyen körülményből kifolyólag?

12. A mezőgazdasági válság tudata?

13. Átszervezik-e a kisgazda üzemét a korszükséglet szerint?
14. Javulnak-e a termények?
15. Alkalmazkodik-e a kisgazda a piac szükségleteihez?
16. Termel-e ipari növényeket?
17. Milyen az erdőgazdálkodás?
18. Van-e állattenyésztés és tenyésztenek-e a piac számára is?
19. Miféle állatokat tenyésztenek? (Ló, szarvasmarha, juh, disznó stb.)
20. Miféle szárnyasokat tenyésztenek? (Saját szükséglet, vagy pedig piac számára is?)
21. A pénztelenség és a hitelkérdés?
22. Honnan szereznek hitelt?
23. Váltóhitel, vagy jelzálogkölesön?
24. A fentiek közül melyiket részesítik előnyben és miért?
25. Hány százalékos kamatot fizetnek?
26. A pénzintézetek miféle tőkeérdekeltségekhez tartoznak?
27. Hogyan törlesztik az adósságot?
28. Mennyi a falu öss zadóssága és mekkora összeg esik egy lélekre?
29. A falu háztartása? (Közbirtokosság.)
30. A község évi jövedelme fedezi-e az adósság törlesztéséhez és kamat fizetéséhez szükséges összeget?

V.

IPAR ÉS KERESKEDELEM

Falun ritkán találni nagyobb ipari és kereskedelmi vállalatokat. Éppen ezért közvetlen a kisiparosok és kereskedők helyzetét kell tanulmányoznunk. Allitsunk össze külön statisztikát arról, hogy hány kereskedő és iparos volt ezelőtt tíz évvel és hány van jelenleg a faluban? Különös gondot kell fordítani azon körlmények tanulmányozására, amelyek a szóbanforgó foglalkozási ágak gazdasági katasztrófáját előidézték.

1. Van-e mezőgazdasági ipartelep a faluban? (szeszgyárak, ipartelepek, olajprés, gyapjufésű, malmok stb.) Kiknek kezén vannak ezek az ipartelepek?
2. Örölnék-e idegen falubeliek is?
3. Pálinkaégetéssel foglalkoznak-e?
4. Saját használatra, avagy eladás céljából is?
6. Himzés, faragás, agyagipar, milyen színvonalon áll?
7. A kisipar (varga, szücs, szabó, kerékgyártó, kovács) stb. jelenlegi s tíz év előtti helyzete?
8. Hány embernek az egzisztenciáját biztosította ez előtt tíz évvel és hány embert tart fenn jelenleg?
9. Hogyan értékesítik az ipari termékeket?
10. Hány kereskedő van a községben és hány iparos? Kik ezek? (Nemzetiségi megoszlás).
11. A falubeliek hol szoktak vásárolni?
12. Milyen árucikkeket szereznek be városi piacon?
13. Hogyan értékesítik az állati termékeket (tej, vaj, tojás, toll, bőr, esont stb.)
14. Fogyasztási, termelő, értékesítési és hitelszövetkezetek vannak-e a faluban?
15. Mekkora alaptőkével dolgoznak?
16. Mikor létesültek és milyen eredménnyel dolgoznak? (Statisztika.)
17. Milyen körülmények nehezítik meg a komoly munkát?
18. Ha esetleg szövetkezet nem található, a falusiak nem gondolnak-e annak felállítására?
19. Gazdakörök képzése?

VI.

A GAZDASÁGI ÉLET KÖVETKEZMÉNYEI

A gazdasági élet következményeinek kérdését leginkább úgy tanulmányozhatjuk, hogy ha figyelemmel kísérjük a falu lakosságának életmódját minden vonatkozásban. Tudnunk kell, hogy a gazdasági körülmények határozzák meg az emberek életberendezkedését. Az itt

következő kérdések majdnem mindegyik olyan problémára hívják fel figyelmünket, amelyek megoldásának rövid időn belül feltétlenül be kell következnie.

*

1. Melyek azok a tényezők, melyekből az illető gazdasági helyzetére következtethetünk? (Ház, ruha, eszközök, stb.)

2. A faluban hány ház van?

3. Miből készülnek? (Kő, vályog, fa?)

4. Mivel fedik? (Cserép, bádog, pala, zsindely, szalma, vagy zsupp).

5. Hogyan viszonylanak egymáshoz a ház gazdasági épületei, kert, gazdasági udvar, virágos-, veteményes-, gyümölcsöskert? (Lerajzolni hol áll a ház stb. az eredeti arányok megtartásával).

6. Hogyan építkezünk?

7. Butorok tekintetében mi a jómód szimboluma?

8. A ruha milyenségében mennyire tükröződik vissza hordozójában vagyoni helyzete?

9. A gazdagság mennyire hozza magával a városi divat térhódítását?

10. Ruhaanyaggal kereskednek-e? Ez feltétlenül a leromlott anyagi helyzet következménye?

11. Az eszközök izléses előállítására áldoznak-e?

12. Általában kit tartanak a községben jómóduknak?

13. Melyek a vagyonkülönbség eredményei a családokon belül és kívül? (Lakásviszonyok, ruházkodás és élelmezés tekintetében?)

14. A szegényebbek beszegődnek a faluban jómóduakhoz? Vagy idegenben keresnek munkaalkalmat?

15. A termés behozza-e a szükséges pénzt a standard és létminimumhoz, vagy el sem kel?

16. Melyik mezőgazdasági üzemkategóriánál jelentkezik jövedelemcsökkenés?

17. Hány holdas gazdák jutnak anyagi válságba?

18. Mennyiben okozza a bajt a primitív gazdálkodás, amelynek következtében az átlagtermés alacsony és a minőség gyenge?

19. Hisznek-e a racionális termelés előnyös voltá-

ban! Okoz-e károkat a racionális termelés mellőzése?

20. A piac szervezettségének hiánya, alacsony árak, a piac világválságának hatása?

21. Kimondott gazdasági katasztrófa a kisgazdánál? (Árverés, öngyilkosság, a termelési eszközök eladása, pályaváltoztatás, illetve a gyermekek más, például gyári munkás, iparos, közalkalmazott pályára adása).

22. Kit okol a kisgazda a romlásért?

23. Hogyan akarna segíteni?

24. Mi a véleménye a szövetségi rendszerről?

25. A nyomor pressziója alatt közeledike- a szellemi öntudatban a proletáriátushoz?

26. A szolgák helyzete: szerződésformák, bérek, (pénzben, természetben, részesedés a jövedelemből).

27. A bérek csökkenése a gazdasági válság nomán?

28. Munkaidő? Szabadnapok, vasárnapi munka?

29. Az alkalmazottak lakás és élelmezési viszonyai: van-e lakása a szolgának, vagy az istállóban alszik?

30. A földmunkás helyzete? Szezonmunkabérek? Aratás?

31. Miből élnek a munkanélküliek és mekkora a számuk?

32. Téli nyomor?

VII.

KÖZÖSSÉGI ÉRZÉK

A nép közösségi érzékének fejlettségét, közvetlenül személyes érintkezés útján ismerhetjük meg. Általános kérdésekről való beszélgetés közben egészen önkéntelenül állást foglal bizonyos kérdésekben.

1. Érdeklődnek-e a külvilág eseményei iránt?

2. Kifejlett-e a szolidaritási érzék a lakosság körében?

3. Más falubeliekkel és nemzetiségekkel szemben is?

4. Ez a közösségi érzék miben nyilvánul meg?

5. Hogy biznak meg egymásban?
6. Egymáson való segítség szokásban van-e? (Kaláka, állatbiztosítási rendszer stb.)
7. Kik irányítják a közvéleményt?
8. A közösségi érzék kifejlésében milyen szerepe van az egyháznak, a politikai pártoknak, a szövetkezeteknek és más egyesüléseknek (gazdakör) stb.
9. Van-e valamilyen formában közjótékonyosság?
10. Idegen nemzetiségűekkel összeházasodnak-e? Hány vegyesházasság van és a gyermekek milyen nemzetiségben neveltetnek?

VIII.

MŰVELTSÉG, SZOKÁSOK

A nép műveltségi fokát ugyancsak magánbeszélések alkalmával lehet megismerni. A helybeli pap és tanító viszont bizonyára értékes adatokkal szolgálhat a különböző sajtótermékek fogyasztásával kapcsolatban. A faluban divó szokásokról inkább az idősebb asszonyok és férfiak tudnának felvilágosítást nyújtani.

1. Tanító és a pap helyzete a faluban?
2. Mit tartanak róluk és mit várnak tőlük?
3. Az intelligencia viszonya a falusi néphez és viszont?
4. Mi az osztálytagozódás alapja? (Születés, vagyon, vagy iskolázottság?)
5. Tudnak-e a gyermekek saját anyanyelvükön és más nyelveken írni, olvasni, énekelni stb.?
6. Az idegen nyelvek tanulása nem szolgál az ifjuság anyanyelve ismerésének hátrányára?
7. Mit olvasnak a felnőttek? (Ujságot, könyvet, ponyva?)
8. Milyen ujságokat olvasnak?
9. Mennyi a faluba járó sajtótermékek száma?
10. Irni, olvasni tudnak-e? (Hány százalék igen és hány nem?)

11. Van-e a faluban magyar népkönyvtár? (Önképzőkör, bibliakör stb.)

12. Mikor létesültek, kinek a kezdeményezésére s milyen tevékenységet fejtenek ki? (A népkönyvtár hány könyvet foglal magába? Milyen könyvek vannak? Hahani népkönyvtárak helyzete?)

13. Hogyan viselkednek az iskolával szemben?

14. Elterjedt-e a kalendárium és melyek?

15. Ismernek-e valamit a magyar történelemből?

16. A nép küldi-e fiait intellektuális pályára?

17. Rendeznek-e műkedvelői előadásokat? (ha nem, miért nem, ha igen, nagy-e az érdeklődés?) Ki rendezi? Jövedelmet mire fordítják? Mit adnak elő?

18. Kitől és hogyan tanulnak új dolgokat?

19. Mivel töltik a szabadidőt?

20. Verik-e a feleségeiket?

21. Gyermekeiket, az állatokat?

22. Hogyan viselkednek az öregekkel szemben?

23. Melyek a legelterjedtebb babonák?

24. Mely hagyományok és babonák akadályozzák meg a haladást?

25. Mik az összes ünnepekkel kapcsolatos szokások? (Bethlemesek, aprószentek, regölés, kakaslövés).

26. Mik a néphitből folyó, a pozitív vallásból, vagy a kettőnek kombinálásából eredő hagyományos szertartások?

27. Mik ezekben a népnek pogánykori sajátosságai? (Hü leírása).

28. Szürettel, kalákával, a nép foglalkozásával és szokásaival kapcsolatos babonák?

29. Babonás nyelvi sajátosságok?

IX.

VILAGNÉZETI, VALLÁSI ÉS ERKÖLCSI KÉRDÉSEK

Olvassuk át figyelmesen e fejezet kérdéseit s ezeknek az alapján lépünk érintkezésbe a néppel. Hogyha

egyek kérdésekre nem tudnánk felvilágosítást nyújtani, úgy a helybeli pap és tanító segítségünkre lehetnek.

1. Milyen a nép világnézete, különös tekintettel az élet értelmére és céljaira?

2. Mi a nép hite Istenről, vallásról stb.?

3. Milyen a nép gondolkodása a halálról? Hogyan várják a halált?

4. Kétségbeeséssel-e? Reménységgel-e?

5. Mik a nép tradíciói? (Nemzeti, vallási, társadalmi.)

6. Egyházhoz való viszonya?

7. Tudja-e mi az egyház és milyen helyet foglal el ő abban?

8. Aldoz-e egyházáért és iskolájáért?

9. Hogyan vélekedik a falubeli intelligenciáról és hogyan viselkedik a városiakkal szemben?

10. Egyházi cselekményekkel, szakramentumokkal élnek-e és hogyan?

11. Ismeri-e egyháza életét, történetét, tradícióit?

12. Milyen világnézet színezi vagy nyomja el a valóságot?

13. Mik a gyerekágyi állapotokkal kapcsolatos szokások? (Férfi gyermekágy, amikor a férfi is ágyban fekszik, úgy fogadja a látogatókat, ajándékot).

14. Mik a kereszteléssel, avatással, atyafilátogatásokkal kapcsolatos szokások? (férfiavatás, férfiváutés, mester- és segédavatás.)

15. Jellemző bűnök, legényszokások, milyen erkölcsi, illetve jogi természetű törvényeket nem respektálnak? Milyen büntetést nem szégyelnek?

16. Mit tartanak egyes emberek érdemének, vagy bűnének?

17. Pereskedés milyen ügyekben a leggyakoribb?

18. Van-e helyi sajátos nép-igazságszolgáltatás? (pl. békéltető bíróság stb.)

19. Halál és temetkezési szokások? (Öltöztetés, nyújtatás, virrasztás, tor, halott sétálatás, halott letevés, sírbatevés, stb.)

20. Játékszerek. (Játékok).
21. Táncbéli nemű szokások?
22. A háboru, forradalmak és kisebbségi helyzet hatása a falu népére?
23. Foglalkoztatja-e még a falu népét a világháború?
24. Mi a véleménye róla?
25. Elítéli-e a háborút?
26. Tágította-e horizontját a háború?
27. Hogyan gondol vissza a nép a forradalmakra?
28. Az egyetemes gazdasági hanyatlás milyen hatással van a földnélküli parasztságra?

X.

NÉPMŰVÉSZET ÉS AZ EZZEL SZOROS ÖSSZEFÜGGÉSBEN LEVŐ NÉPRAJZI KÉRDÉSEK

A nép képzőművészeti termelésének gyűjtése főképp *rajzból* áll. Esetleg fényképezéssel történjék. A kettő egymással összefüggésben a legjobb volna. Rajznál *egyszerű, vonalas* ábrázolási mód kívánatos; árnyékok nélkül. Ornamentális dolgoknál lehetőleg az eredetiről való kopirozás. Kevésbé u. n. művészi hatás, mint inkább *éles fényképfelvételek*.

A ház, gazdasági épületek, butorok és kerámiai tárgyak (cserép) gyűjtésénél érdeklődni kell aziránt, hogy az illető falu, vagy vidék honnan tanulhatta az egyes formákat, ill. típusokat? Érintkezett-e a múltban, ill. jelenben más vidékkel, másfajú, más kulturájú népekkel, városokkal, mozgó, világjáró nép-e, vagy inkább otthonülő? Voltak-e azon a vidéken nagyobb földbirtokok (nemesi, mágnási, egyházi)? Jobbágy nép volt-e, vagy szabad (székely, torockói). Határőrvidéki szervezet volt-e ott, vagy nem? (székelyföld több vidéke).

A rajzok és fényképek kommentárja főleg e kérdésekre való válasz legyen.

1. Építészet és ábrázoló művészet

Az épületeknél (ház, melléképületek) s az ezekkel szorosan összefüggő kerítésnél és kapunál a legelső teendő az, hogy alaprajzilag az arányok pontos megtartásával bemutassuk a belsőségen való elhelyezkedésüket, aztán szerkezetileg, a pontos ábrázolás a legfontosabb feladat (az ábrázolás kérdését lásd az ált. bevezetőben), majd a diszitó, ornamentális részt pontosan lemásolják. Mindenütt az a fő, hogy éber szemünk minden jellegzetest és szépet észrevegyen s azt rögtön lerögzítse.

1. A telek milyen jellegzetes képet nyújtanak a rajtuk lévő épületek elhelyezkedésének szempontjából?

2. A kerítések milyen típusokat mutatnak fel?

3. A kapuk szerkezetében és diszitésében van-e valami általánosan ismert népi (pl. székely kapu), vagy csak a falura jellemző speciális vonás?

4. A ház hogyan helyezkedik el a belsőségen? Van-e előtte virágos kert, vagy ki van építve az utra, vagy pedig a telek végében található? (A telek alaprajza elkészítendő).

5. Milyen típust képviselnek a házak?

6. Mi határozza meg az új házformák kialakulását (kivált a tető kialakulását)? Művészi szempontból mérlegelve, az új formák haladást vagy esést jelent a népművészet számára?

7. A ház felosztása milyen volt régebb és milyen ma? Eresz, pitvar előfordulnak-e? (Alakrajzilag feltüntetni).

8. Pincelakás van-e (ha hegynek épül) s az ilyen felemelt alapzatu ház milyen tekintetben lesz népművészeti tényező, mennyiben járul hozzá a ház széppé tételéhez?

9. A tornác népművészeti szempontból?

10. A tornác „veranda“-szerű kibővítésének melyek a jellegzetességei? (Bedeszkázás, diszités stb.)

11. Ablakrácozás, ereszbedeszkázás és más külső házdiszkek fordulnak-e elő?

12. A melléképületek miben egyeznek stílusban a házzal és miben különböznek?

13. A csűr szerkezeti és beosztási sajátosságai.
14. A nyári konyha és sütő jelentősége? (Melyek a kemence különböző típusai? Részzeinek nevei?)
15. Van-e valami sajátos épület a telken?
16. Hogyan van berendezve a ház? (lakószobák, tisztaszoba, konyha stb.), az istálló, a csűr stb.?)
17. A házban milyen új butorok kerültek be? Mi az oka a régi butorok háttérbe szorításának? Hogy vélekednek a „módi“-ról az öregek, hogyan a fiatalok?
18. Mik az épületek s azok részeinek szókinése? (Ügyelve a nép kiejtésére, lehetőleg fonetikusan írva le).
19. Az épületeket, a kaput és a kerítést kivéve, még miféle tárgyak jönnek számításba népművészeti szempontból?
20. A háziesszközök, sulykok, orsónehezékek, butorokon, guzsalynyelven stb. szerkezetének és a díszítésnek van-e valami sajátos jellemző vonása?
21. Dombor faragással, vagy bevéséssel vannak díszítve?
22. A motívumok kilépnek-e a virág-, kacs-, szegőminták soraiból? (Alakok, vagy kompozíciók nem fordulnak-e elő?)
23. Plasztikai dolgokat találunk-e? (Az eredeti naivság feltalálható-e?)
24. A kerámiai dolgokon (bokályok, korsók, dísztányérok stb.) milyen szerepet visznek a festett minták?)
25. A varrottasnál (különösképp az „írásos“-nál) még van-e szerepe az egyéni népi fantáziának s ha van, milyen mértékben? Milyen új minták keletkeznek? Milyen régi minták ismeretesek?
26. A „falvédő“ térhódítása ilyen tekintetben okoz-e ártalmakat?
27. Általában a szőtt, kivarrt, horgolt stb. dolgoknál milyen tere van még a nép ábrázoló művészetnek (tervezés, motívumok egy stílus keretén belül való kifejtése stb.)? Ellenkező esetben mi a tennivaló?
28. Van-e valamiféle népművészeti akció, ami ezt a területet illeti?

2. Népdal, dallam, mesék, mondák stb.

Ha a falusi emberekkel megszerettettem magamat, a dolgom egészen könnyű. Nyitott füllel járok a faluban. hallok embereket énekelni, öregeket mesélni, magam is közéjük vegyülök. A népdalt, a mesét, a mondát lejegyzem, vagy megjegyzem, fő a hü, pontos lerögzítés, esetleg később újra elmondathatom s akkor ellenőrizhetem lejegyzéseim hűségét.

Ami a népi dallamot illeti, a feladat itt már nehezebb. Mert először is, aki népi dallamok lejegyzésére vállalkozik, annak feltétlenül tisztában kell lennie a hangok értékével, a beosztással stb., egyszóval zeneileg művelt és feltétlenül muzsikussá válnak csupán népdalok lejegyzésére. Legegyszerűbb és legbiztosabb módja a népdalgyűjtésnek az, ha az illető gyűjtő fonográffal jegyezteti fel az énekes ajkáról a dallamot. Sajnos ez a módja a gyűjtésnek meglehetősen költséges. Az egyszerű lejegyzésnél a legjobb, ha eltanulja a dallamot s pl. hegedűje segítségével végzi el a lejegyzést, aminek a legpontosabbnak kell lennie. Később megjelölheti a darab elején a helyes időmértéket, mely a dalnak karaktere.

Ugy a népdaloknál, mint a dallamnál, mesénél, mondanál stb. lényegszerű járulékok:

1. Kitől hallotta az énekes a dalt, dallamot stb., amelyet lejegyzett?

2. Melyik faluban, melyik vármegyében és mikor jegyezte le?

3. A dallamnál különösen lényeges az énekes neve és kora?

Ami pedig az általános kérdéseket illeti:

4. Kik énekelnek, mesélnek stb. a faluban a leggyakrabban?

5. Mikor és milyen alkalommal énekelnek, mesélnek stb.?

6. A népdal ősi népdal-e, vagy pedig újabb keletű? (Az újabbakat milyen belső kötelek kötik az ősihez?)

7. Melyek az általánosan ismert motívumok? (Melyek az új motívumok?)

8. Milyen erők hatnak károsan a falu alkotó lelkére?

9. A városi hatás hol érezhető inkább, mivel ellen-súlyozható?

10. Milyen szerepe van ebben a eselédtségnek, kato-náknak és az intelligenciának?

11. A falu vesztett-e daloló, mesélő kedvéből? Miért? Mit tehetünk a régi helyzet visszaállításáért?

12. Az ilyenmü akciót hogyan fogadják falun?

3. Tánc

A népi tánc tanulmányozásánál nem elég a lépések és a táncal szoros összefüggésben lévő szokások elmon-dás utáni leírása, itt közvetlenül kell megismernünk a lé-nyeket. Elmegyünk a „tánc“-ba s ott, ha „ki nem néz-nek“ bevegyülök a vigadók közé és sajátosan jóézés lesz az, amikor később már nem másnak, de magannak tehetem fel a kérdéseket s azokra meg is tudok feleni.

1. Milyen táncokat szoktak táncolni?

2. Ezek közül melyek ősi táncok?

3. A nem ősiek közül melyek alakultak ki idegen faji hatás alatt és melyeket hozott be a falu az ilyen tekin-tetben „internacionális“ városból?

4. Az idegen hatásokra visszavezethető táncok mely korra vihetők vissza s mennyire asszimilálta a nép s mennyire tette mondhatni nemzeti táncává?

5. A „városi“ táncot mennyire vetköztették ki ere-deti formájából úgy a lépéseket, mint a zenéjét illetőleg?

6. Hogyan állítják össze a táncrendet? (Százalékkal kifejezve). Mily arányban van az ősi és az „uj“ tánc ebben a táncrendben?

7. Van-e tánc, melyet csak legények, vagy leányok járnak? (Ez alatt a többiek mit csinálnak?)

8. Milyen szokások forrtak teljesen össze a táncal?

9. Van-e akció az ősi tánc visszaállítására? (Hon-nan indult ki az uj akció?)

4. Ruházat.

A nép leginkább ünnepnapok alkalmával szokta magára venni az értékesebb ruhadarabjait. Eppen ezért, ha csak lehetséges, munkaszünetek alkalmával figyeljük meg az öltözködést. Mindenesetre a készséges magyar nép az ifjuság kérésére hétköznap is előszedné a ládafiából a különböző ruhaneműeket.

1. Hogyan öltözködik a nép ünnepnapokon?
2. Hétköznapokon és különböző alkalmakkor?
3. Mik az egyes ruhadarabok nevei?
4. Különböző koruak jellemző ruhadarabjai?
5. Különböző ruhadarabok díszítése és nevei?
6. Az egyes ruhadarabok szimbólikus jelentőségei?
7. Hogyan vélekednek a városi divatról?
8. Milyen hatással van a városi ruhadivat? Az egyidős városi divat hat-e, vagy igaz, hogy a falu ilyen tekintetben mindig 20—30 évvel hátrább van?
9. Honnan szerzik be a ruhaanyagot?
10. A háziszőtttest mennyire szorította ki a gyári áru?
11. Régebben hol szerezték be ruhaneműiket?
12. Ragaszkodnak-e a régi népviselethez?
13. Használják-e ékszereket, díszeket és milyeneket?

5. A népművészet technikája.

Az asszony sző, varr, a férfi farag, agyagot gyur, a szelleme: elgondolása, esetleg embertársa szelleme: elgondolása ösztönzi a munkára. Ép ezért úgy látjuk, hogy az előttünk megjelenő népművészeti termékeknek alapja és anyagi indítóoka a „techniká“-ban: a kézben, a gépben nyugszik. Hogy megmagyarázhassuk pl. a „festékes“ szőnyeget, tanuljuk el azt a módot is, ahogy azt szövik és így tovább.

1. Mivel szönek?
2. A szövőszék részei, ezeknek elnevezései és szerepük?
3. Hogy hívják a szövőszékre kifeszített fonalat, hát

azt, amivel tulajdonképpen szőnek s ami erre keresztbe jön?

4. A szövőszék beállítása szerint hányféle szövés-módot különböztetünk meg (egy nyistles, két nyistles?)

5. A szvéshez használt fonalak mennyire befolyásolják a készülő szőttest? (Milyen a színe, milyen a viszszája?)

6. Isternek-e sajátos szövés-módokat, amikre különböző mintákat is szőnek? (Hogy megy ez?)

7. Van-e valami sajátos szöttes termék (pl. „festékes“?)

8. Ezeknek a szöttesfajtáknak technikai és művészi szókincese?

9. A varrottasnál milyen új technikai módok jöttek be „divatba“?

10. Nem kísérlik-e meg pl. a „festékes“-re varrni s ezt a kísérletet népművészetileg hogy könyvelhetjük el?

11. Általában új öltéselemek fordulnak-e elő s ezek használnak-e, vagy ártanak a tiszta népi művészetnek?

12. A faragászatban milyen technikai hatásokkal találkozunk s ezek mily befolyással vannak a népművészeti hatást illetőleg?

13. A kerámia letörésének mi az oka? A technika elmaradottsága? Vagy a néplekület? vagyis a városi holmi után?)

14. Általában a technikai oldal mennyiben járul oda a népművészet válságához és mennyire lehetséges volna az általa való megoldása?

XI.

HAZIIPAR

Ebben a fejezetben tárgyalandók azok a kérdések, amelyek nem tartoznak szorosabban a népművészet vagy a népi ipar keretébe.

1. Foglalkozik-e a falu népessége háziiparral?

2. Mik határozzák meg a háziipar üzését (rossz földek, túlnépeség, olcsó lehetőség — pl. erdő, kaolinföld — vagy tradíció)?

3. Miféle háziipar ez? (faragás, szövés, agyagosság, gyékényesség, kosár-, kötélfonás stb.)

4. Kik üzik? (férfiak, nők, ifjuság, öregek).

5. Milyen mértékben? (csak mezőmunkálaton kívül, vagy egész éven át?)

6. Milyen módszerekkel? (kézművesség, primitív, vagy modernebb eszközök szerepe, ezeknek előnyei és hátrányai stb.)

7. Milyen minőségűek e készítmények? (tartósság, izlés, anyag, praktikusság stb. szempontokból).

8. Hogyan értékesítik készítményeiket? (faluzva, házalva, vannak-e megbizottaik, állanak-e összeköttetésben kereskedőkkel, van valamilyen közös szervük, csoport-összeállások az értékesítésre?)

9. Mekkora területre terjed ki e háziiparnak piaca? (meddig járnak el készítményeikkel?)

10. Van-e versenytárs ezen a területen?

11. Ki a versenytárs? (falu, város, gyár).

12. Milyen viszonyban vannak vele?

13. Mi a szerepük a közvetítőknek a háziiparban? (a faluban élő megbizott izlése, haszonéhsége milyen befolyással jár?)

14. Honnan és hogyan szerzi be a nép a háziiparhoz szükséges nyersanyagokat?

15. A beszerzési lehetőségek mennyiben befolyásolják a termékek előállítását, értékesítését s általában a háziipar fejlődését?

16. Van múltja, vagy újabb keletű ez a háziipar? (itt megemlítendő az esetleg már teljesen letűnt, egykor virágzó háziiparágak is, a letűnés oka — pl. készítmény ma nem szükséges, izlés, vagy etnikai leromlás — lehet-ne-e újra felvenni stb.)?

17. Mekkora hányadát teszi a megélhetésnek?

18. Milyen morális hatása van a háziiparnak a népre (pl. a jómód önérzete, az értékesíthetőség miatti állandó vándorlás züllesztő hatása a családban, bizonyos techni-

kai tudással járó uraskodás és tudákosság stb.)?

19. Fejlődő, vagy hanyatló háziipar-e ez?

20. Ha hanyatló, hogyan lehetne fellendíteni, amennyiben a megélhetéshez szükség van erre? (pl. lerakatok létesítése, szövetkezeti rendszer, csereviszony, piac szerzés, racionalisabb termelésre való irányítás, izlésre nevelés stb.)?

XII.

NÉPEGÉSZSÉGÜGYI KERDESEK

1. Van-e a helységben közkórház, járványkórház, gyermekmenhely, orvosi tanácsadó vagy hasonló egészségügyi intézmény?

2. Ki tartja fenn és ki a vezetője?

3. Ha a helységben ilyen intézmények nincsenek, hol vannak legközelebb? Milyen közlekedési eszközök visznek oda?

4. Van-e a helységben orvos? Ha nincsen, hol van legközelebb? Tökéletesen beszéli-e a nép nyelvét? Milyen a viszonya a néphez? Mit mond róla a nép?

5. Végez-e fölvilágosító profilaktikus munkát?

7. Milyen nagy a munkaköre? Hány lakosra esik egy orvos?

7. Van-e a faluban szülésznő? Ha nincsen, hol van legközelebb? Tökéletesen beszéli-e a nép nyelvét? Milyen a viszonya a néphez? Mit mond róla a nép?

8. Milyen a képzettsége?

9. Milyen tájbetegségek fordulnak elő? (Pl. golyva, kretinizmus).

10. Milyen járványos betegségek fordulnak elő leggyakrabban?

11. Mi ezeknek a betegségeknek az okozója a beavattak és a lakosok szerint?

12. Fertőtlenítik-e a lakásokat fertőző betegségek után?

13. Betartják-e az óvintézkedéseket fertőző betegség

esetén? Elkülönítik-e a betegséget? Meglátogatják-e?

14. Milyen nagy számban fordul elő a tuberkulózis? (Százalékarány, halálozási arány).

15. Milyen nemi betegségek fordulnak elő? Titkolják-e?

16. Előfordul-e a helységben trachoma (egyiptomi szembetegség)?

17. Mi segíti elő a tuberkulózist, a nemi bajokat és a trachomát?

18. Vannak-e süketek, némák, vakok, testi nyomorékok, idegbajosok a helységben? Hányan? Milyen okokra vezethetők vissza ezek a bajok?

19. Körülbelül milyen nagy az alkohol- és dohányfogyasztás? (Mennyit költenek évente?)

20. Van-e a helységben valami alkohol-ellenes mozgalom?

21. Előfordul-e a részegség? Előfordulnak-e részegen elkövetett bűncselekmények és amorális cselekedetek?

22. Tiltja-e valaki s milyen korig, az alkohol- és dohányfogyasztást? Milyen hatással?

23. Milyen a nemi élet a házasság előtt?

24. Mik a nemi önmegtartóztatás okai legényeknél, leányoknál?

25. Van-e prostitúció? Titkos vagy nyilvános?

26. Hogyan gátolják meg a fogamzást?

27. Mennyi az évenkénti házasságkötések száma? Előfordul-e rokonok között a házasság? Csökken, avagy növekszik az esetek száma?

28. Van-e egygyerekrendszer?

29. Hány gyermek születik évente? Hány ember hal meg évente?

30. Mennyi a törvénytelen gyermek?

31. Mi az erkölcsi felfogás a leányanyákról?

32. Házassételek házassételeken kívüli nemi viszonya?

Özvegy asszonyok és férfiak nemi élete?

33. Nemi pervezitások?

34. Halvaszülettek száma évente?

35. Hány gyermek hal el az első életévben?

36. Hány gyermek hal el a későbbi gyermekkorban?
37. Mi a gyermekhalandóság oka az orvosok véleménye és a lakosok szerint?
38. Van-e áldott állapotban lévő asszonyokat segítő intézmény? Anya- és csecsemővédő egyesület van-e?
39. Terhes asszonyok dolgoznak-e?
40. Meddig tart a gyermekágy?
41. Előfordul-e a magzatelhajtás?
42. Ismeretesek-e a vidéken népi magzatelhajtó szerek, módszerek?
43. Mi a lakosok véleménye a szoptatásról, fontosnak tartják-e?
44. Ha nem szoptatnak, milyen tápszert használnak (Nestlé, konzervtej)?
45. Fürösztik-e minden napon a csecsemőt és ugyanabban a kádban mosnak-e ruhát vagy pelenkát is?
46. Hogyan készítik a csecsemő, a kis gyermek táplálékát? Vajat, állati, vagy növényzsírt használnak-e?
47. Előfordul-e a csecsemő helytelen, vagy káros etetése és itatása?
48. Ismerik-e az egyes tápanyagok fontosságát, a vitaminokat?
49. Hogyan csitítják, vagy altatják a csecsemőt?
50. Hogyan alszanak a gyermekek? Hol alszik a csecsemő? Együtt alszanak-e a gyermekek egymással, vagy a szüleikkel?
51. Milyen csecsemőbetegségek fordulnak elő s mik az okai?
52. Tudják-e, mit kell csinálni az angolkór kifejlődésének megakadályozására? Ismerik-e az angolkór következményeit?
53. Büntetik-e a gyermekeket a tanítók vagy a szülők? (Főleg testi büntetésről van szó).
54. Kapnak-e a szülők információkat a gyermeknevelés fontosságáról? Betartják-e a tanácsokat?
55. Van-e szekszuális felvilágosítás?
56. Előfordul-e a fiatalkorúak egészségügyi szempontból káros hatású dolgoztatása?
57. Milyenek a lakásviszonyok?

58. Milyen a szellőztetés? Söprés, surolás, takarítás megfelelő-e?

59. Irtják-e a bolhát, poloskát, svábbogarat, tetűt, legyet? Egeret és patkányt? Hogyan?

60. Bejut-e a házakba napfény?

61. Hányan alszanak egy szobában?

62. Alszanak-e a szabadban?

63. Hogyan vetkőznek, vagy öltözködnek alváshoz?

Mennyi ideig alszanak?

64. Hányszor mosakodnak naponta, hetente és mivel? Milyen mértékben?

65. Fogápolás, hajápolás?

66. Mi a lakosság főtápláléka az egyes évszakokban?

67. Mivel és hányszor táplálkozik a nép naponként?

68. Jó-e a táplálék elkészítési módja?

69. Megfelel-e a táplálék egészségügyi szempontból? Megfelel-e az élelmiszerek elhelyezése otthon és az üzletekben? Tiszták-e az üzletek?

70. Vágóhid van-e? Milyen? Van-e husvizsgálat?

71. Előfordul-e élelmiszerhamisítás?

72. Milyen az ivóvíz?

72. Milyen típusu kutat használ a lakosság? Van-e artézi (furt) kút?

74. Milyenek az árnyékszékek? Hol vannak elhelyezve? Nem veszélyezteti-e az egészséget a trágya és a szemét elhelyezése?

75. Milyenek a fürdési viszonyok? Kik fürödnek? Mi a véleménye a lakosoknak a fürdésről? Mikor és mennyit fürödnek a szabadban? Mikor és mennyit?

76. Van-e egészségtelen népviselet?

77. Milyen mértékben igazodik az öltözködés az időjáráshoz és a munkához? Kényelmes-e? Megfelel-e egészségügyi szempontból?

78. Milyen mértékben igazodik az öltözködés a szokáshoz és a divathoz? Mik a káros következmények?

79. Előfordulnak-e a munkával járó megbetegedések? Vannak-e ipari megbetegedések? Figyelmeztetik-e ezekre a lakosságot?

80. Ipari és mezőgazdasági balesetek száma?

81. Milyen az iskola és környéke egészségügyi szempontból?

82. A tanító és a pap végez-e egészségügyi felvilágosító munkát?

83. Milyen az ifjúság sportélete? Milyen sportegyesületek vannak, kik a tagjai, milyen sportnemeket üznek? Káros-e a versenysport? Van-e tömegsport? Vannak-e népi táncok, közös játékok?

84. Sorozáskor hány százalék alkalmas, hány százalék alkalmatlan? Mi az alkalmatlanság oka?

85. Milyenek a világitási viszonyok a faluban?

86. Használják-e szükség esetén szemüveget?

87. Gyógyít-e valaki (nem orvos) a helységben természetes gyógymóddal? Van-e kuruzslás?

88. Bizalmasak-e a lakosok az orvossal és az orvostudománnyal szemben? Milyen mértékben, mikor veszik igénybe segítségét?

89. Hogyan kezeli a nép maga az egyes betegségeket? A sebeket?

90. Milyen, az egészségügyet érintő, babonák fordulnak elő?

91. Vannak-e a népnek általános egészségügyi fogalmai? Tud-e baktériumokról? Ismeri-e a tisztaság, természetes élet és egészség kapcsolatát?

92. Van-e házi gyógyszertár az egyes családoknál? Miből áll? Kinél van házi gyógyszertár?

93. Hol van a legközelebbi gyógyszertár?

94. Ki a gyógyszertáros? Tökéletesen beszél-e a nép nyelvét? Milyen a viszonya a néphez?

95. Milyen gyógynövények fordulnak elő vadon? Milyeneket természetnek? Ismeri-e a nép ezek hatását? Honnan ismeri? Használja-e őket?

96. Mennyi azoknak száma, akik orvost, gyógyszert nem képesek fizetni?

97. Szükség esetén ki gondoskodik ezekről?

98. Ismerik-e a szociális biztosítás intézményeit (rokkant-, baleset-, nyugdíjbiztosítás)? Mennyiben veszik igénybe?

99. Bejelenti-e a munkaadó a betegsegélyző pénztár-

ba rendszeresen alkalmazottait? Igénybe veszik-e a betegségélyező pénztári orvost? Hol van ilyen orvos legközelebb? Meg vannak-e elégedve a pénztári kezeléssel?

100. Mutatkozik-e fejlődés egészségügyi téren? Mennyiben mozditják ezt elő hatósági és községi intézkedések? (Például betegek elkülönítése, népegészségügyi plakátok, utolajozás, középületek tisztántartása, fertőtlenítés az iskolában, nyilvános árnyékszék, parkirozás, gyermekjátsszótér, úszómedecne).

101. Vagyon, az egyes vidékek zártsága és maradi felfogása mennyire befolyásolják a nép biológiai értékét? (pl. rokonok összeházasodása vagyon miatt, csak a faluban történő folytonos összeházasodás — más faluba szégyen házasodni — romboló hatásai stb.)

102. Tudja-e a nép ezeknek rossz hatását?

103. Milyen foku az efajta korcsosodás? (pl. milyen arányu a község lakosságában a gyengeelméjűek, csenevészek, hibákkal, vagy halvaszületettek hányada? Itt csak az ebből származók tárgyalandók; az alkoholizmus, tüdő vagy vérhaj stb. okozta degeneráltságokra az illető kérdéseknél térjünk ki).

104. Milyen foku az ezzel járó erkölcsi és anyagi leromlás?

105. Hogyan lehetne ezek ellen küzdeni?

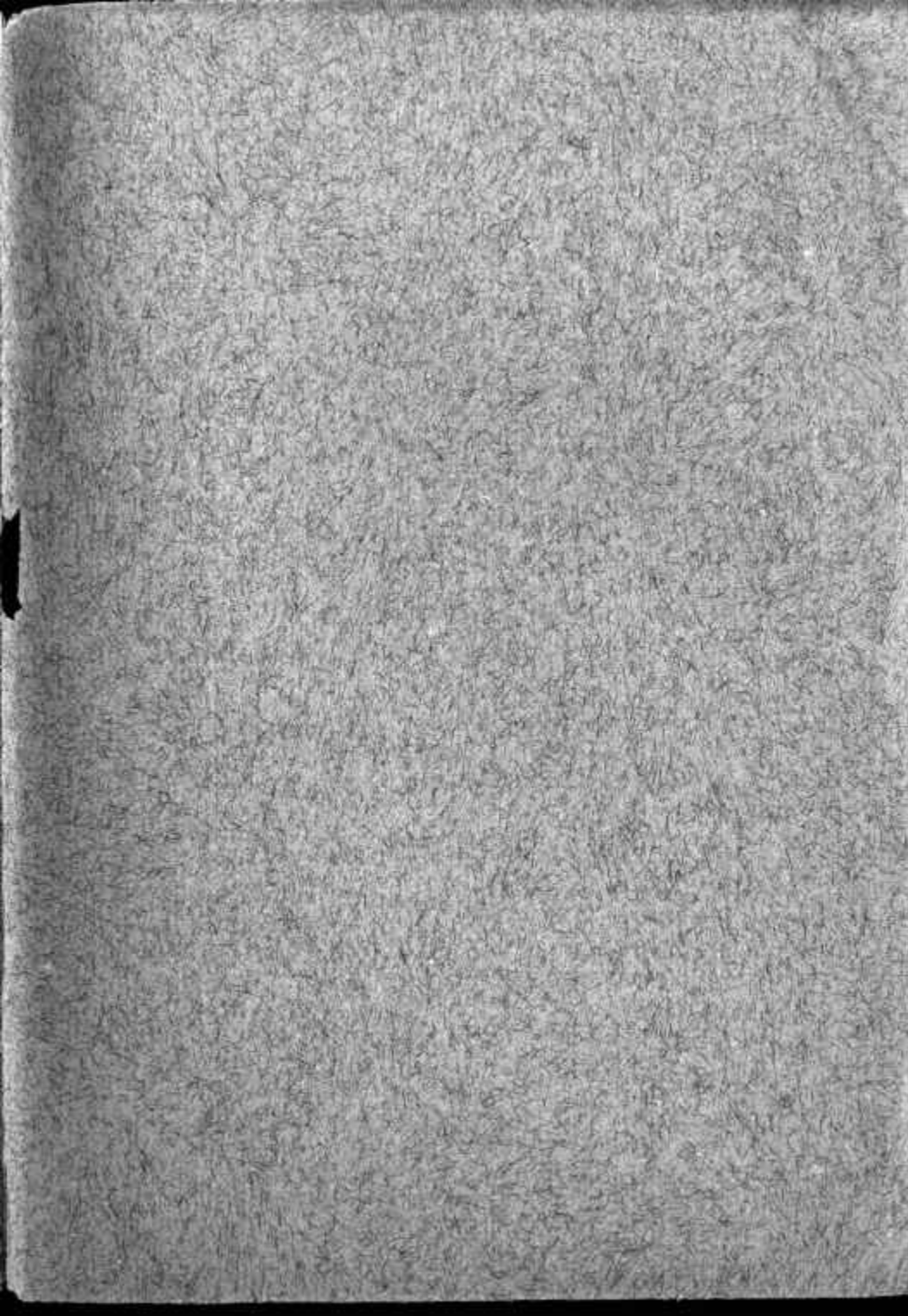
106. Foglalkoznak-e a községben városi szerelemgyermekök örökbevállalásával?

107. Milyen társadalmi rétegekből és nemzeti megoszlás szerint valók ezek a gyermekek?

108. Hogyan befolyásolja ez a falu biológiai értékét? (pl. bizonyos finomság megnyilvánulása izlésben, anarchikus hajlamok stb.)

109. Más okok a biológiai leromlásban?

110. Esetleges tennivalók a falu életében . ezeknek megváltoztatására?

AZ ERDÉLYI FIATALOK

minden magyar fiatal anyagi és szellemi érdekéért küzd

Előfizetési díj: Iskolásoknak egy évre
100 Lei, fél évre 50 Lei, másoknak
egész évre 200 Lei, fél évre 100 Lei.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Cluj—Kolozsvár, Strada Iuliu Maniu (volt Szentgybár-u.) 8.

Az Erdélyi Fiatalok Falú-Füzetei

c. sorozatunkban május—június hó folya-
mán a következő számok jelennek meg:

- 3. szám. Bernád Agoston:** Gazdasági feladataink
Ára 20 Lei
- 4. szám. Kós Károly:** Népművészetünk és iránta
való feladataink
Ára 20 Lei

Minden öntudatos erdélyi magyar, aki tudja, hogy
az erdélyi magyar falú sorsa az erdélyi magyarság
sorsa, pártolja előfizetésével a tudományos falú-
munka szempontjából nélkülözhetetlen sorozatunkat.

**Hatszáz előfizető biztosítja egy szám meg-
jelenését. — Van hatszáz erdélyi magyar, aki
érzi a falú-munka fontosságát?**

Megjelent az „Erdélyi Fiatalok” május-juniusi dupla falú száma,
amely minden egyes falú-kérdésről hosszabb tanulmányt közöl.